

Marcin Kornak

– założyciel i prezes

Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ”

Były prezydent Polski Aleksander Kwaśniewski napisał w liście kondolencyjnym skierowanym do przedstawicieli Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ”: „Marcin Kornak był odważnym człowiekiem o wielkim sercu, który poświęcił wiele lat budowaniu świata pozbawionego dyskryminacji. Zapoczątkował wiele pięknych inicjatyw na rzecz tolerancji i promocji wielokulturowości, które wzbogaciły nasze społeczeństwo. Mieliliśmy przyjemność nie tylko doświadczać efektów jego szczytnych działań, ale także podziwiać jego szczególną determinację i nieustający optymizm. Jego zasługi pozostaną z nami na zawsze. Wszyscy z wielkim bólem i żalem przyjęliśmy wiadomość o jego odejściu. To ogromny cios zarówno dla magazynu «NIGDY WIĘCEJ», który stracił wspaniałego twórcę, jak również dla całego naszego kraju, który dzięki nieustrudzonym wysiłkom Marcina Kornaka stał się bardziej tolerancyjny i otwarty na drugiego człowieka”.

ANNA TATAR

Marcin Kornak, założyciel i prezes Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ” oraz redaktor naczelny magazynu „NIGDY WIĘCEJ”, zmarł nagle 20 marca 2014 roku. Był działaczem społecznym, komentatorem życia publicznego, a także poetą i autorem tekstów utworów grup rockowych ze sceny niezależnej. Od 15. roku życia, po wypadku, poruszał się na wózku inwalidzkim.

W 1992 roku, jako dwudziestokilkuletni chłopak, założył w swoim rodzinnym mieście, Bydgoszczy, nieformalną, młodzieżową Grupę Anty-Nazistowską. Była to odpowiedź na podpalenie przez nazi-skinów akademika, w którym mieszkali studenci z Afryki i Azji. Napastnicy obrzucili budynek koktajlami Mołotowa. Dwa lata póź-

niej Marcin założył magazyn „NIGDY WIĘCEJ” – obecnie główne pismo antyrasistowskie w Europie Środkowo-Wschodniej. Promuje ono ideę wielokulturowości oraz dorobek kulturalny mniejszości narodowych i etnicznych. Na łamach magazynu gościli między innymi prof. Władysław Bartoszewski, Marek Edelman, Jerzy Giedroyc, prof. Michał Głowiński, prof. Maria Janion, Jan Karski, Jacek Kuroń, Szymon Wiesenthal i wielu innych wybitnych autorów, specjalistów w dziedzinie ksenofobii i rasizmu oraz autorytety życia publicznego.

W 1996 roku Marcin zostaje prezesem Stowarzyszenia „NIGDY WIĘCEJ” i inicjuje szereg kampanii społecznych, w których – na przestrzeni kilkunastu lat – uczestniczą

tysiące osób i to nie tylko w Polsce – przedsięwzięcia te bowiem znajdują sympatyków i naśladowców także w krajach Europy Wschodniej i Zachodniej. Marcin rozbudowuje i koordynuje sieć wolontariuszy, dzięki swojemu entuzjazmowi, pasji i erudycyjnej wiedzy przyciąga do współpracy kolejne osoby i mniejszości. Już w 1996 roku „NIGDY WIĘCEJ” inicjuje udaną kampanię na rzecz umieszczenia w Konstytucji Rzeczypospolitej Polski zakazu działania organizacji faszystowskich i rasistowskich (art. 13).

Wraz z upływem czasu Stowarzyszenie, dzięki znakomitemu współdziałaniu – i przyjaźni – Marcina Kornaka i Rafała Pankowskiego (socjologa, politologa, obecnie profesora w warszawskiej uczelni Collegium Civitas, wybitnego badacza skrajnej prawicy w Polsce i Europie), nawiązuje współpracę z organizacjami międzynarodowymi takimi jak Rada Europy, Organizacja Narodów Zjednoczonych oraz Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. „NIGDY WIĘCEJ” aktywnie uczestniczy też w międzynarodowych sieciach antyrasistowskich: UNITED for Intercultural Action, International Network against Cyber Hate (INACH), Football against Racism in Europe (FARE), Helsinki Citizens' Assembly (HCA) oraz Anti-fascist Network for Research and Education (Antifanet). We współpracy z wymienionymi tu partnerami organizuje liczne międzynarodowe konferencje i warsztaty w Polsce i na świecie.

Dzięki konsekwentnym i skutecznym działaniom przeciwko rasizmowi i ksenofobii „NIGDY WIĘCEJ” zdobywa renomę w kraju i za granicą – staje się organizacją wyspecjalizowaną w monitorowaniu przestępstw popełnionych przez neofaszystów i skrajną prawicę. W 1996 roku Marcin zaczyna prowadzić i kontynuuje tę pracę nieprzerwanie przez 18 lat – *Brunatną Księgę*, zawierającą opisy zdarzeń na tle rasistowskim, ksenofobicznym i aktów dyskryminacji na terenie Polski. Jest ona publikowana w kolejnych magazynach „NIGDY WIĘCEJ”, na stronie internetowej oraz w formie książkowej. Monitoring zyskuje renomę najbardziej obszer-

nego i wiarygodnego opracowania danych na temat przemocy ksenofobicznej („hate crime”) w Polsce. Korzystają z niego media, ośrodki naukowe i organizacje międzynarodowe. W 2013 roku Stowarzyszenie zostaje zaproszone przez Prokuraturę Generalną do przeprowadzenia szkoleń na temat rasizmu i ksenofobii dla prawie 100 prokuratorów z całej Polski, przydzielonych do prowadzenia tego typu spraw w jednostkach.

Marcin był zapalonym kibicem, uwielbiał oglądać zmagania sportowców – i to w najrozmaitszych dyscyplinach. W 1996 roku inicjuje kampanię społeczną „Wykopmy Rasizm ze Stadionów” – skierowaną głównie do kibiców futbolu, a także zawodników, trenerów, działaczy i dziennikarzy związanych z tą dyscypliną sportu. Stowarzyszenie – na wzór krajów zachodnich – propaguje antyrasistowską postawę wśród kibiców i dąży do wyeliminowania ze stadionów wszechobecnej na nich do niedawna symboliki faszystowskiej. Nawiązuje współpracę z UEFA, Polskim Związkiem Piłki Nożnej i wieloma klubami. Przeprowadza akcje edukacyjne na Mistrzostwach Europy w 2008 roku. Decyzją UEFA „NIGDY WIĘCEJ” koordynowało Program Odpowiedzialności Społecznej UEFA Euro 2012 „RESPECT Diversity” – specjalne edukacyjne działania antyrasistowskie związane z przygotowaniem do Euro 2012 w Polsce i na Ukrainie oraz w całym regionie Europy Wschodniej.

Marcin uwielbiał muzykę. Rzadko się zdarzało, by nie potrafił rozpoznać wykonawcy dobiegającego skądś utworu. Znał korzenie poszczególnych gatunków, tradycje kulturowe, z jakich się wywodzą. W latach 90. zainicjował kampanię „Muzyka

Marcin Kornak odznaczony przez prezydenta Bronisława Komorowskiego Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski

Marcin Kornak przekazuje *Brunatną Księgę* premierowi Donaldowi Tuskiemu, czerwiec 2011

Przeciwko Rasizmowi” – Stowarzyszenie przyciągnęło do niej wykonawców różnych gatunków muzycznych i za pośrednictwem ich twórczości wyszło z pozytywnym przesłaniem do setek tysięcy słuchaczy. Pod hasłem kampanii wciąż odbywają się koncerty i festiwale, zaś muzycy zamieszczają jej logo na swoich płytach. „NIGDY WIĘCEJ” wydało siedem płyt składankowych pod hasłem „Muzyka Przeciwko Rasizmowi” z udziałem wielu znanych artystów z Polski i z zagranicy. Kampania ta została uznana przez prasę muzyczną za jedno z najważniejszych wydarzeń roku 1997 i do dziś jest popularna w środowisku muzycznym.

Misją „NIGDY WIĘCEJ” – od początku istnienia tej organizacji – jest promowanie wielokulturowości i szacunku dla odmienności. Dzięki zaangażowaniu Marcina i jego współpracowników, stowarzyszenie przez lata przełamywało złą atmosferę wokół problemu rasizmu i ksenofobii. Przyczyniło się do budowy szerokiego i różnorodnego ruchu sprzeciwu wobec dyskryminacji w różnych obszarach życia społecznego. We współpracy z „NIGDY WIĘCEJ” powstało kilka tysięcy artykułów prasowych, audycji telewizyjnych i radiowych, filmów

dokumentalnych i książek oraz prac naukowych poświęconych zjawisku rasizmu i neofaszyzmu. Stowarzyszenie prowadzi także stronę internetową (www.nigdywiecej.org) oraz wielojęzyczny profil na Facebooku (<https://www.facebook.com/Respect.Diversity>).

Drogę, którą przeszedł Marcin, obrazują w pewnym stopniu nagrody, jakie przyznano mu w ostatnich latach. W 2012 roku został uhonorowany tytułem „Człowieka bez barier”, nadawanemu osobom z niepełnosprawnością, których „społeczna aktywność, zaangażowanie i postawa są dla innych przykładem i źródłem motywacji do przełamywania barier w życiu codziennym”. W tym samym roku Marcin został laureatem konkursu o tytuł „Społecznika Roku 2011” tygodnika „Newsweek Polska”, w którym nagradzana jest „aktywność społeczna pojedynczych osób i stojących za nimi organizacji”. Wcześniej, w 2011 roku, został odznaczony przez prezydenta Bronisława Komorowskiego Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski za zasługi „w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego”. W najnowszym numerze „NIGDY WIĘCEJ”, który zdążył

jeszcze w całości przygotować, Marcin we wstępie napisał: „Stowarzyszenie «NIGDY WIĘCEJ» od lat przestrzega przed zagrożeniami ze strony neofaszystów. I, niestety, mimo wielu dowodów uznania dla naszej działalności, płynących także ze strony władz państwowych, nasze ostrzeżenia były przez te same władze lekceważone. Wieloletnie zaniechania oraz bierność państwa i wymiaru sprawiedliwości zrodziły na skrajnej

prawicy i wśród rasistowskich pseudokibiców poczucie bezkarności i butę. Rezultaty tego, często krwawe, obserwujemy każdego dnia, prowadząc *Brunatną Księgę* (...)”.

* * *

Nikt nie zastąpi Marcina. Ale Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ” będzie dalej prowadziło swoją działalność. Bo tak trzeba.

Tekst został opublikowany
w piśmie „Res Humana” (nr 5, 2014)